

iše od praga do strešja, kakor da bi bili sami tati, tolovaji, puntarji in hudodelniki, pri katerih se je vsak trenutek že znanprej protipostavnih djanj bati. Naposled še nastavlja nova postava vsem kloštrom morilni nož na prsa; liberalna večina državnega zbora sklone potrebno postaviti in samostan je zatrt — in tako se lahko pri nas začne kulturna borba po pruskem zgledu vsaki čas in ž njo preganjanje katoliške Cerkve v Avstriji. Pruski frajmavrerji so začeli kulturno borbo s klostersko postavo, s prognanstvom jezuitov; pri nas so se ravno sedaj frajmavrerji, čeravno prepovedani, na Dunaju v shodnici: humanitas (človeštvo) popolnem uredili in utaborili in tudi — klostersko postavo imamo skoro dodelano! Lep sad svobodoljubnosti naših liberalcev!

Občni zbor za stavljenje Slomšekovega spomenika.

(Konec.)

1. Življenje človekovo teče od zibelje do groba, od krstnega kamna do blagoslovljene jame v tihem mirodvoru. Zato tudi hvaležni ljudje povsodi, pri vseh narodih, svojim slavnim rojakom spomenike stavljajo pri rojstnih hišah in na tihih pokopališčih. Naš Slomšek pa že 13 let pogrešajo takih znamenj hvaležnosti in priznanja. Temu se bode letos konec storil. Kapeli na mariborskem mirodvoru, kder Slomšek spi, se bode vzdala po g. Schulz-u krasno izdelana plošča iz belega marmorja z umetno izrezanim knezoškofjskim grbom in latinskim napisom. Gosp. prof. J. Pajk je sestavil prekrasen napis, a se ni mogel sprejeti, ker so sestavo tega napisa sedanji Mil. knez in škof sebi pridržali. Plošča, ki se bo tudi letos vzdala rojstni hiši v Ponkvi, je iz lepega črnega marmorja z velikim zlatim napisom, da se bo daleč svetel in brati zamogel, n. pr. iz južne železnice, ktera blizu mimo hiše drdra. Napis je slovensk, sestavljen od g. kanonika Kosarja — in sicer z ozirom na slovensko ljudstvo, katero sploh svoje duhovne gospode **viče** in **oniče**. Za spominek pri krstnem kamnu v Ponkvi je č. g. kanonik Glaser velikodušno daroval krasno sliko Slomšekovo na veliki cink — plošči; Slomšek so na njej, kakor da bi bili živi. Okvirje bo iz sivga marmorja. Za napis se vzeme kratek izpis iz krstnih knjig. — Vsi 3 popisani spomeniki bodo stali 307 fl.

2. Glavni spomenik Slomškov bo stal v presbiteriju stolne cerkve v Mariboru, kar najbolje pristaja prvemu škofu mariborskemu, ki je ovo cerkvo prvi povzdignil do ove časti in jo storil mater in glavo cele škofije. Z odlokom 30. junija 1875 so Mil. knez in škof dali potrebno pismeno dovoljenje. Tudi načrt spomenikov, izdelan po večletnem prijatelju in častilcu rajnega Slomškega, g. Hartlu, arhitektu na Dunaju, je od slavnega kn. šk. konzistorija odobren. Načrt je izdelan v

gotičkem slogu, primernem cerkvi. Spomenik bo 2° in 5' visok, in 1° 5' širok; imel bo 3 predelke; levi in desni za napise, srednji pa za 5 $\frac{1}{2}$ ' visoko Slomšekovo podobo iz kararskega marmorja. Gledé izpeljave gotičkega okvirja je g. Schulz v Gradcu predlagal trojni kamen: belo-žolti iz Vinice na Hrvaškem, okorni, sivi kamen iz Ptujске gore in temno-sivi marmor. Prvo okvirje bi stalo 1200 fl., drugo 1400 fl., tretje pa — 3300 fl. Zbor se je odločil za prvi kamen.

Zastran Slomškove podobe bilo je 5 umetnikov ponudnikov. Dunajski umetniki so zahtevali: Gasser 3500 fl., Kundermann 4000 fl., Skelnicki 3000 fl. in Schulz 2100. Naposled bil je pozvan naš slovenski rojak g. Zajc, akademični podobar v Ljubljani. G. Zajc je zahteval 2000 fl. in je kmalu ob novem letu doposlal 24" visok model na ogled in razsodbo. Umetnik nam Slomškega v snežno-beli podobi ne misli pred oči postaviti kot škofa v pontifikalnem oblačilu, ampak kot ljubeznivega učnika in gorečega buditelja slovenskega ljudstva v zgovorni besedi in s spretnim peresom. Zato je podobi podal obleko škofovskega govornika; levica lahko na knjigah sloni, desnica pa je položena na srce, v znak premile ljubezni, katera je za nas Slovence in za naš blagor toliko skrbela, delovala in žrtvovala. Vse to hoče umetnik ogledalcu podobe na misli privabiti in privoditi. Moramo reči, da je to srečno izumljena misel ali ideja, vredna umetniške izpeljave. Pogrešano sličnost obraza s Slomškovim portretom bo slavni umetnik podobi gotovo in kmalu dodal!

Ob koncu zborovanja je g. predsednik prebral čestitajoči telegram g. J. Pajka iz Gorice in g. dr. Bleiweissa iz Ljubljane, kar so navzoči s živijo-klici sprejeli. G. dr. Bleiweiss je telegrafiral: čestitam slav. zboru, da hoče nemudoma dognati spomenik Slomšku, biseru naroda slovenskega, kojemu večna slava!

Med tem je dal g. kanonik Glaser na mize postaviti „Slomškovih kaplic“, t. j. vina, ki je prirastlo l. 1846., kedar so Slomšek postali škof, in ki so ga poznej pili kot zdravilo. Z ovo 30-letno zlahtno kaplico je blagi daritelj napil na spomin slavnemu Slomšku in na čast vsem njegovim častilcem.

Sledela je veselica s prelepim petjem in živahno tombolo. Po blizu 5letnem hiranju se je čitalnica zopet probudila. Bodi jej veselica ob priliki zborovanja za Slomškov spomenik veselo proroštvo srečnega novega delovanja!

Gospodarske stvari.

Ormuško hranilno in posojilno društvo.

Novo ustanovljena zadruga dobro napreduje; 20. januarja sem dobil od c. k. okrožne sodnije v Celju odlok od 8. januarja štev. 85., da je naša

zadruga po postavi registrirana; živi toraj gledé postavne podlage; živi pa tudi gledé na podporo jenih prijateljev. Dasiravno še je le društvo svoje delovanje začelo, že šteje danes 86 udov s 110 deležev po 50 gld., zaloga društva že toraj zdaj znaša 5500 gld. — Da pa bode društvenikom podpora polajšana, so nam naš deželni in državni poslanec gospod M. Herman obljubili 3000 gld. pri društvu vložiti in sicer 300 gld. za 6 opravičnih deležev, 2700 gld. pa kot vlogo proti 6 % obrestim; društvo namreč sprejema od udov tudi vloge, ki se lahko po pravilni odpovedi vzdignejo, kakor pri navadnih hranilnicah; vsakega pol leta se takim vlogam 6 % obresti pripisuje.

V imenu društva, pa tudi v imenu ormuškega okraja se blagodušnemu gosp. Hermanu za to zdatno podporo lepo zahvalujem, ktera nam posebno zdaj v začetku jako koristi; skoz to podporo naš g. poslanec kažejo, da ne zagovarjajo naših pravic le s krepko besedo, nego da tudi djansko pomorejo, kjer je mogoče; da bi le več takih poslancev imeli!

Opravični deleži se lahko plačujejo v mesečnih obrokih po 2 fl. 50 kr. in vlečejo 5 % obresti; kar pa društvo prigospodari, to se ima po odštetem doprinesku za rezervni fond razdeliti med društvenike na njihove deleže kot dividenda, tako da deleži vlečejo morebiti po 6 do 7 % namesto 5 %. — Vpisnine in za rezervni fond je razun tega platiti 2 fl. 15 kr. — Pristopi lahko vsak svojepraven državljani; toraj se to društvo sčasom lahko razširi po celem spodnjem Štajeru. K obilnemu udoleževanju vabi načelnik društva:

Dr. Ivan Geršak,
c. k. notar v Ormužu.

Gospod Adam Skrbina in jegovi sosedi.

Kako travnike ali senokoše obnove viti in pomladiti. Oskrbnik graščine J... ske, g. Adam Skrbina bil je razumen, mnogokušen gospodar, a tudi blaga duša, ki je svojim sosedom kmetom in želarjem, z izgledom pa tudi z besedo pomagal do napredovanja v urnem gospodarenju. Zlasti po zimi jih je rad vabil v svoje stanovanje ter jim je razlagal razne gospodarske reči. Poslušalcev je imel čedalje več. Najmarljiviši je bil Janko Hiter, ki je nekaj časa bil na kmetijski šoli v Grottenhofu pri Gradcu.

Bilo je v nedeljo na večer, ko je živahni Janko Hiter seboj prignal 3 sosede. Ti so namreč slišali, da je mogoče stare travnike prav lepo obnoviti in omladiti; le poizvedeti niso zamogli, kako? Obrnili so se tedaj do svojega prijatelja g. Adama Skrbine. Janko Hiter mu je prošnjo v imenu vseh predlagal in prilično tako govoril:

Blagi g. oskrbnik: jaz imam travnik, ki meri blizu 2 orala. Spodnja ali mrtva zemlja mu je ilovica, pomešana s peskom in laporjem. Nekdaj je bila ondci precej dobra njiva; tudi je nekaj časa dajal mnogo dobre zelene krme; a sedaj

je vse drugače. Čedalje menj nakosim, in krma je vsako leto slabša, čeravno sem mu že nekoliko gnoja pokazal. Sam ne vem odkod toliko mahu in ščetavja? Kaj mislite, g. oskrbnik, se li da tukaj pomagati?

G. Skrbina mu odgovarja; se vé, da se zamore pomagati; nekaj se mora storiti v jeseni, nekaj v spomladi, drugo pa po letu. Meseca septembra, ali oktobra, tedaj brž po otavini kositvi, zapreži svoja 2 močna vranca pred železno dvojno brano, katero si lani kupil, in začni po travniku vlačiti sem in taj, gor in dol, brez vsega usmiljenja, dokler ga drobičko ne prepraskaš in pretrgaš... Sedaj sega Janko Hiter gospodu Skrbini v besedo: za božjo voljo, gospod, ljudje bi se mi debelo smejali, ako bi kaj takega počenjal... Bodi miren, Janko, pusti ljudem govoriti, kar hočejo. Daj si le sledeče dopovedati! Kdor na svojem travniku po 25—20 let, vsako leto po 2krat kosi, ta dobi po njem ščetinasto travo z narsšenim, štokljastim koncem in steblovjem. Še hujše je pod zemljo. Tukaj je travino koreninje preraščeno in prepreženo, kakor gosta klobučina. Mnogo starih korenin je že mrtvih, druge so oslabele, da so na travniku to, kar na drevju suho in subolasto vejevje. Če se tedaj v travniku potrgajo in potrebiyo stare korenine, bodo te kmalu popolnem strohnele in mesto njih bodo nove, mlade pognale, in iz mladih korenin bo v kratkem ves travnik veselo ozelenel. Pa tudi drobno ščavje in mah se morata potrebiti. Mah na travniku kaže, da je zemlja polna gnijlobe in čem bolj se mah zareja, tem hujše in slabše postaja zemljišče. Mah zapira zraku pot, zemlja ne more gnijlobnih soparov izhlapljati in med tem trpijo dobre rastline in zaporedom poginejo in se slabim čedalje bolj umikajo. Kmalu je ves travnik spriden. Tukaj pomaga sedaj le železna brana; ta pretrga mahov kožuh, zrak pristopi v zemljo, ta zgubi gnijlobne soparje, vse zemljišče se zboljša... Juri Hiter: „gospod, malo manjka, in ves bodem prepričan, toda vedite, jaz imam doma novo brano ki ima dolge, ostre zobe, tudi ima na prvih 3 rebrih 3 ostre nože, ki vse prerežejo; ali bi ne bilo to preveč?“

G. Skrbina: Nikakor ne, bodi brez usmiljenja, čem globljeje in ostreje ves travnik prereješ, tem bolje. Ali nisi videl, kako so moji travniki nagloma lepo zazeleneli, ker so predlanskem požrešni ogerci jim zastarelo koreninje pregledali in prejedli? Enaka je, če travnik z brano pretrgaš...

Jan. Hiter: „no sosed Debeljak, kaj pa ti misliš o nasvetovanem praskanju travnikov? Debeljak, najbolj na denarjih težki posestnik v okolici, odgovori v precej počasni besedi: prav, prav, vse prav, le svojega travnika tam-le pod njivo ne dam spraskati, če že čete — pa naj bo, ovega pod hrastovim gajem, ki je v mahov kožuh ves povit, hočem brž prepraskati, naj rečejo ljudje,

kar jim drago in ljubo, samo to bi še rad vedel, ali je tako razpraskan travnik tudi gnojiti treba?"

G. Skrbina. Res, na gnojitev ne smemo pozabiti. Razdrpana zemlja kar gladije po gnojni hrani. Srečen, kdor jej ga ima dati. Naj ga le lepó enakomerno raztrosi. Dež, rosa, sneg, ki gnoj zamočijo, bodo kmalu vzbudili v zemlji novo rodovitnost. V zemljišču skrito seme in korenine poženejo brž lepó mlado travo, da človeku srce veselja igra. Če le mogoče, bodi gnoj dobro strohnjen, ker je tako bolj izdaten.

Janko Hiter. "to bi bila nam kmetom res velika dobrota, kaj ne sosed Grabljivec?" Ta odgovori: "vse prav, "kak' se reče", pa jaz imam največji "grunt" v celi fari "kak' se reče" in jaz tedaj ne bodem vozil gnoja na travnike, ker še ga za njive nimam zadosti, vendar "kak' se reče" kaj pa je z gnojnico, ali bi ta ne veljala?"

G. Skrbina. Dobra gnojnica, enakomerno razlita, je še boljša, kakor gnoj, in če se po polivanju z gnojnico čez razpraskan travnik razgrne le tanka gnojna odeja, bo gospodar kmalu dobil stroške stotero nazaj. . . . Janko Hiter: "gospod, kaj se pa ima z mahom storiti?" Skrbina. Mah se ali pusti ležati, da čez zimo služi koreninam za odejo, ali se pa pograblja in za steljo porabi. . . . Janko Hiter: "rad bi še vedel ali se hlevni gnoj tukaj nebi dal z drugim nadomestiti?" G. Skrbina: tudi to je mogoče, dober kompost je najboljši. Sprstenela zemlja, nekoliko pomešana s hlevnim gnojem in z gnojnico večkrat polita, neizrečeno travnik zboljša. Treba je le, da si nje gospodar pripravi in že na jesen pred snegom na razdrpani travnik pogrne. Noveji čas rabijo kmetovalci na Nemškem tudi umetno izdelani gnoj, ki mu pravijo superfosfat in se v posebnih fabrikah izdeluje in na cente ali sedaj na 100 kilogramov prodaja.

Sedaj se oglasi Vrbanov Pivko, krčmar z rudečim nosom in modro glavo, rekoč: "gospod, kaj pa je z "gnojno soljo", o katerej je poslednji "Slov. Gosp." vedel povedati, da se dobi za 1 fl. 34 kr., 100 kilogramov ali novi cent?" G. Skrbina: prav, oče Pivko, da ste nas opomnili na važno reč, tudi imenovana sol je dobro gnojilo. Na oral se nje pred vlačanjem z brano ali potem potrosi 1½ centa. Vendar še bolje stori gospodar, ako gnojno sol meša z gnojnico. Tako, dragi sosed, to bodi dnes zadosti! Prihodnjic se bomo pogovarjali, kako se stari oslabei travniki zboljšujejo v spomladi!

Krave mlekarice zgubijo precej mleka, če se po zimi lednomrzle vode napijejo. Zato gospodarji dobro storijo, če svojim poslom ukažejo, da opazno napajajo in če le mogoče vodo poprej nekoliko razgrejejo, n. pr., da jo več časa v hlevu stati pustijo. Včasih škodi mrzla voda in hladni zrak kravam mlekaricam ne samo za par dni,

ampak na več tednov; in nekatero zlahtno živinče si neprevidni gospodar za vselej pokvari. Tudi naglo naganjanje krav iz paše, od napajanja itd. jim škodi na mleku; naj se jim tedaj pusti navadna, bolj počasna hoja! Mirno in pohlevno ravnanje s kravami ima velik upliv na — molzno posodo in na kravji zarod. Trdoglavca, jezljiveca nebi smeli nikdar pustiti v kravji hlev! Stotero in tisočero skušenj nam potrjuje ovo resnico!

Nova mera velja od 1. jan. t. l. naprej tudi pri kupovanju vojaških konj. Menjši od 155 cm. t. j. centimetrov, in večji od 166 cm. se ne jemljejo. Najnižja mera konjev za artilerijo in vožnjo znaša 161 cm.

Sejmovi na Štajerskem. 1 febr. v Jurklostru 3. febr. pri sv. Jurju na Šavnici, v Jarenini, v Kostrivnici, v Vidmu in na Zelenem travniku. 4. febr. pri sv. Barbari v Halozah in 5. febr. pri sv. Petru pod sv. Gorami.

Sejmovi na Koroškem. 3. febr. v Kotičah in v Frezah. 28. febr. v Trebnjem, v Paternijonu in v Kotaričah. 1. marca v Gor. Draubergu.

Dopisi.

Iz mariborske okolice. (Kdo pa drug, kakor Seidl?) V Kamci je bila volitev šolskega predsednika, enako pri sv. Križu. Kaj mislite, koga so volili? No, Seidl je izvoljen. Nekteri so res tako zatelebani v njega, da, ko bi jih tudi obkožo deval in jim meso iz hrbta rezal, bi ga še vendar hvalili in volili. "Slov. Gosp." je že lani poročal o Otičevi ustanovi za uboge in šolarje; 25 gold. bi moral dobiti 1 šolar v Kamci, 1 pri sv. Križu in 1 pri G. Kungoti. Pravico razdeljenja so imeli kamški župniki že 70 let. Vso premoženje je blagi g. Otič ubogim v Kamci sporočil, in od teh ubogim sporočenih denarjev se jemlje za šolarje. Predsednik farnega sirotinskega zavoda še je po zdajnih postavah gospod župnik v Kamci, tedaj mora imeti pravico razdeljenja. V novi šolski dobi si pa hoče Seidl prilastiti pravico župnikovo v Kamci in pri sv. Križu. Razdelil je letos šolarjem denarje še le meseca januarja 1876, mesto avgusta 1875. Ni mogoče drugače, ker ima veliko skrbi, malo časa, nikoli denarjev. Ko se mu je povedalo, da je to župnikova pravica, je rekel: "ist eine Verordnung", pokazal je ni. V njegovem kraljestvu je veliko smešnih "verordnungen". Ker se mu je očitalo krivo ravnanje, je prepovedal provizorju pri sv. Križu, denarje izročiti za šolarje rekoč: "moram poprej tožiti". Čudna se nam zdi tolika predrznost. Prednik sirotinskega zavoda je g. župnik, Seidl je le oče ubogih. Pravico prepovedi ima le okrajni glavar, a nikdar Seidl. Križki šolarji še tedaj morajo čakati na denarje za pretečeno leto. Kar je rajni